

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1899. Leto XVI.

Obseg: Pokončevanje jabolčnega cvetodera. — Koliko čistega dohodka daje gospodarstvo? — Gnoj in gnojenje. (Dalje) — O napravi žive meje. — Topljenje voska. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Pokončevanje jabolčnega cvetodera.

(*Anthomonus pomorum.*)

V slabih letih 1895. do 1897., ko so ostali prazni moštni sodi in kleti, kakor tudi v prejšnjih malo sadnih letih je v naši deželi jabolčno letino navzlic obilnemu cvetju večinoma uničil jabolčni cvetoder. Ne le tisoči, marveč milijoni vrednosti so šli v zgubo! Tudi v lanskem letu s precej ugodno sadno letino je ta škodljivec na več krajih, in sicer v najboljših in najtoplejših legah, sadno letino uničil ali jo vsaj zelo skrčil, za kar imamo mnogo dokazov; in ta škodljivec se zopet prikaže! Letošnji zacimek sadnih popkov obeta po mnogih legah bogato letino. Ali nas bode ta nada zopet varala? Korenito splošno pokončevanje tega najhujšega sadnega škodljivca je torej nezogibno potrebno, ako hočemo, da se ta največja nadloga v sadjarstvu zopet ne povrne.

Strah pred kako nevarnostjo zgine takoj, ko smo se o njej poučili.

Da načine pokončevanja prav spoznamo in pravilno porabljam, je treba najprej poznati življenje tega škodljivca, zato podamo naslednji opis.

Jabolčni cvetoder je majhen, 4 mm dolg, kakor drevesna skorja rjavočrn rilčat hrošč s sivobelim, kostastim pasom čez hrbet. (Podoba 20.) On prezimuje otrpel kakor v zimskem spanju pod staro skorjo na deblih in vejah, kakor tudi pod listjem, mahom in kamenjem v zemlji; leze pa v krone jabolčnih dreves in jih obletava v velikih trumah po toplem, zgodnjem srednjem in spodnjem Štajerskem navadno že koncem

marcija, po gornjem Štajerskem pa šele aprila meseca, in položi v odpirajoče se cvetne popke (brstje) približno 50 jajčec, in sicer v vsak posamezen cvet v izdobljene luknjice samo po eno vodočisto jajce, iz kterega se v kakih 10 dneh razvije ličinka. Odlaganje jajčec traja nad 8 dnij.

Ličinka je dorastla 5 mm dolga, brez nog, rumenkastobela in močno nabuhla s skrčljivo glavico. Zajé se popolnoma v dotični cvet, zaplepi znotraj cvetne liste in požre v tem zavetišču notranje važne cvetne dele, tako da se taki cvetovi — oropani svojega osrčja — ne morejo več razcevesti; cvetni listi usahnejo, porjave, in taki cvetovi so naposled podobni velikim nageljnovim žbicam. Sredi meseca maja se ličinka zabubi v razdejanem cvetu, in v približno 10 dneh se iz bledorumene bube zopet razvije hroščič, ki živi do jeseni v drevesnih vrhovih, v drevesnicah in drugod.

Podoba 20.

Kot najbolj zanesljiv način pokončevanja se za bližnji čas priporoča večkratno otresanje ali otepanje hroščev še predno odložijo jajčeca. Mlajša drevesa se z roko, večja pa s kavljji, ktere poprej ovijemo s platnenimi cunjami in jih potem natikamo na veje, naglo stresajo ali s preklami potrkavajo, in sicer se začne z gornjimi vejami. Hrošči padajo, ker so padavi, v množinah na tla; odlaganje jajčec je zabranjeno. Z dvema belima rjuhama ali plah-tama, ki smo jih poprej pod drevo razgrnili, spravljamo potem vse rilčkarje, kakor dostikrat tudi v množinah nahajajoče se zelo škodljive mladikarje in jabolčne peškarje v posode, napolnjene z vodo in neko-

liko petroleja, da jih uničimo. Ta način pokončevanja je v tem času najzanesljivejši, čeprav nekako siten; sadjar si more še zadnjo uro oteti svojo letino.

Otresi ali otepava pa naj se samo zjutraj prav zarano — ob deževnih dneh tudi čez dan — in ob nevetrovnem času, ker v vseh teh slučajih so hrošči še otrpli ali malo gibčni in lahko padajo. Če se otreša ob toplem, solnčnem vremenu, hrošči sicer tudi padajo, ali takoj zopet zlete in se potem zopet povrnejo.

Najbolj važno je, da se hrošči otresejo, še predno so odložili jajčeca. V tem oziru ni moči natanko določiti časa; tu je gledati samo na popke, koliko so že razviti. Ob stanovitno toplem pomladnem vremenu nabreknejo cvetni popki in se odprejo pozneje. V tem času (konci marcija — aprila) lazijo in letajo rilčkarji v trumah v vrhove, odlagati jajčeca. Pred odložitvijo jajec, oziroma kadar se popki odpirajo in se pokažejo posamezni, še nerazviti cvetovi, se mora pričeti z otrešavanjem.

Važno je tudi, da se to otrešavanje ali otepanje po preteku več dni ponavlja; med tem časom se more otrešati po drugih oddelkih vrta, zakaj, vedno prihajajo nove trume škodljivih hroščev, ki se morajo tudi pokončati.

Težavno bode seveda za kmetovalca in sadjarja ob splošnem pomanjkanju delavnih močij ponavljati ta način pokončevanja. Ali misel na to, da si more sadjar samo na ta način oteti svojo letino — vsakokrat napade drevo le gotovo število hroščev — napoti ga, da bode večkrat otrešal drevje. Neenakodobno razcvitanje dreves — povzročeno po različno brstečih sadnih vrstah in legah — olajšuje zvrševanje takega pokončevanja, ki se torej razteza na daljši čas.

Izdatno in enakomerno gnojenje dreves sredi pod zunanjo krono je nadalje posredno vplivajoč pripomoček zoper cvetodera. V dobri zemlji stoječa drevesa razvijajo spomladi cvetne popke hitreje kakor v pusti, ter se odlaganje jajčec ali prepreči, ali pa majhnih ličink cvetoderovih mnogo pogine ob deževju in v mrzlih nočeh.

Da se odvrta cvetoder, se tudi priporoča, drevesa snažiti stare skorje, mahu in lišajev, nastavljeni mrčesje pasti, na globoko prekopavati zemljo okoli dreves po travnatih sadovnjakih, saditi sadne vrste z dolgo trajajočo cvetno dobo in z obilnim zacimkom cvetja, gojiti čebelarstvo i. dr.*)

Čim bolj je sadovnjak v zavarovani legi, čim zgodnejša je pomlad in čim neugodnejši je naslednji čas cvetja, tem obsežnejša in večja je škoda.

Jabolčni cveteder je torej nevarnejši kakor mrz in toča.

Slišati je mnogo tožba zaradi nezanesljivosti sadne letine, in občutno zadene sadjarja, ako mu odpadejo pohodki iz sadovnjaka. Ali pa tudi po pravici tožimo o tej nezanesljivosti in nepopolni donosnosti našega sadjarstva? Ne, tako dolgo ne, dokler ne začnemo skupnega, energičnega boja zoper razširjajočega se cvetodera.

Dandanašnji še mirno gledamo, kako nam mičken sovražnik — znan ali neznan — leto za letom že ob času cvetja, tako rekoč v kali uničuje letino! Ali naj

*) Posestnik Nosker v Unterrajnu na južnem Tirolskem ovije, kakor poroča časopis »Tiroler Landw. Blatt«, jeseni ali v zgodnji pomladi cunje ali suknene ostanke pod drevesno krono okoli debla za skrivališča hroščem, ktere potem po možnosti vsak dan stresa na podstavljeno mizo z žlebom ali v kako posodo. Ta način pokončevanja bi bil vreden poskušnje, ker je v zatiranje hroščev potrebna le ena oseba.

se to tako naprej godi? Hočemo li biti zadovoljni, ako nam sadno drevje slučajno kaj obrodi, in se postaviti v nevarnost, da nas tuji kupci in veletržci zapustijo in gredo nakupovat v druge dežele?

Dohodkov iz sadjarstva kar pogrešati ne moremo več. Z ozirom na druge slabe gospodarske razmere se ne moremo in ne smemo več zadovoljiti samo s slučajnimi letinami; da bo sadjarstvo zopet dobičkonosno, da se povrnejo zopet nekdanj prislovično znane bogate sadne letine, tedaj na boj zoper jabolčnega cvetodera!

C. Grössbauer.

Koliko čistega dohodka daje gospodarstvo?

Kdo nam ve dati točen in s številkami podprt odgovor na to vprašanje? — Najbrž lahko na prste seštejemo tiste naše gospodarje, ki se trudijo izračunati, koliko jim donša km. tija. In vender mora vsak priznati, da je zlasti v današnjih časih potrebno, da kar najbolj mogoče poznamo uspehe svojega gospodarstva tudi s številkami.

Da se pri nas še tako malo računani in da gospodarji ne zapisujejo potrebnih podatkov za take izkaze, za to imamo še mnogo vzrokov.

Mnogo je med nami še takih gospodarjev, ki sploh ne uvidijo potrebe takega računanja in niso prepričani o koristih knjigovodstva za kmetškega posestnika. Bodi jim danes enkrat za vselej povedano, da se res da izhajati brez knjigovodstva na kmetih, saj smo hvala Bogu že sto in sto let kmetovali brez njega, in si je v tem času marsikdo pomogel s svojim gospodarstvom do prav ugodnega položaja brez vsakega popirja, svinčnika in peresa. Iz tega se pa vender ne da izvajati, da nam dandanes ni treba malo bolj računati z gospodarskim premoženjem, da nam ni treba več pisati kakor nekdanj. Pomisliti moramo, da je bilo nekdanj gospodarjenje na kmetijah vse drugačno kakor je dandanes in da je bil denarni promet majhnega pomena za izhajanje kmetovalčev. Vse, kar se je rabilo za živež, za obleko, orodje itd., se je pridelalo doma. Potrebna dela v gospodarstvu so se tudi opravila z domačimi močmi. Denarnih stroškov je bilo takrat sploh malo. Dandanes so pa vsakojake potrebščine tako narastle, da ima denar glavno vlogo tudi v kmetškem gospodarstvu, in se mora gospodar počteno truditi, kako in kje bi kaj več pridelal in priredil, kar bi se dalo spraviti v denar. Kmetijska obrt je postala močno podobna trgovski obrti, in prav to, kakor tudi čimdalje bolj pičli dohodki iz kmetijstva nas silijo s podvojeno silo, da začnemo zapisovati vse prejemke in izdatke, da se poprimemo knjigovodstva in začnemo izvajati iz takih računov potrebne posledice za zboljšanje in napredek gospodarstva.

S tem pa nikakor nočem trditi, da mora imeti sleherni gospodar knjigovodstvo; kaj takega sploh ne moremo zahtevati od naših priprostih kmetovalcev, saj niso vsi zmožni pisave. Tega jim pa tudi treba ni, dokler opravljajo potrebna dela v gospodarstvu z domačimi močmi.

Drugače pa je pri gospodarjih, ki morajo vsako delo plačati, ki morajo najemati posle in delavce. Takim gospodarjem pa nujno svetujemo, da zapisujejo vse prejemke in izdatke in da preudarjajo, pregledujoč vse dohodke in stroške, kako se jim izplačajo najvažnejše gospodarske panoge.

Že celo pa je potrebno knjigovodstvo za vse tiste naše gospodarje, ki so podvrženi osebni dohodnini in morajo plačevati davek od čistega dohodka. Te sili in priganja postava sama, da se poprimejo računovodstva in da zapisujejo vse, kar jim je treba za izkazovanje svojih letnih prihodkov.

Na takih gospodarstvih ni zadosti, ako se zboljšuje kmetijstvo le v tehničnem oziru in se skušajo le z boljšim delom doseči večji dohodki; na takih gospodarstvih je treba tudi s peresom ali s svinčnikom v roki računati. Stoprav taki računi nam jasno pokažejo, kako se ta ali ona stvar izplačuje in kako naj gospodarstvo napreduje. Na takih gospodarstvih je treba dobrih kmetovalcev, ki poznajo vrednost dela, a treba je tudi dobrih gospodarjev, ki znajo razpolagati s svojim premoženjem. Najboljše podatke za dobro gospodarstvo jim pa daje knjigovodstvo.

Ker je knjigovodstvo važen činitelj za napredek v gospodarstvu, nam je skrbeti, da se mu v to poklicani naši gospodarji tudi polagoma privadijo. Pri tem nam je pa delati razloček med knjigovodstvom navadnega kmetskega posestnika in med knjigovodstvom grajščaka ali veleposestnika. Kakor je med obsežnim in mnogovrstno sestavljenim gospodarstvom velikega posestnika in med priprosto urejenim gospodarstvom malega posestnika velik razloček, ravno tako velik razloček mora biti tudi med knjigovodstvom velikega posestnika, kateremu češče pomagajo še izučeni uradniki, in med knjigovodstvom kmetskega posestnika.

Zdi se mi potrebno na to opozarjati, ker se pri knjigovodstvu rado preveč zahteva od navadnega posestnika. Njegove dejanske potrebe in zmožnosti se v vseh enakih spisih premalo upoštevajo, in prav to je vzrok, da se knjigovodstva bojé tudi tisti naši gospodarji, ki bi bili sicer sposobni in poklicani, napravljati posebne račune v gospodarstvu.

Knjigovodstvo navadnega kmetskega posestnika bodi kar najbolj mogoče priprosto in lahko umljivo in naj obsega le tiste račune, ki so neobhodno potrebni, da se lahko izkaže gospodarski uspeh.

Kaj vse in kako bi bilo to zapisovati kmetiskim gospodarjem, sem se namenil napisati v prihodnjih številkah tega lista.

R.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

IX.

Pogoji, pod katerimi učinkujejo umetna gnojila.

Rastlinske korenine so v zemlji razpeljane na vse strani, da uporabljajo redilne snovi, in morajo, ako naj se rastline popolnoma razvijajo, v vseh plasteh zemlje najti potrebne hrane. Rodovitnost zemlje je torej odvisna od kolikor mogoče dobre razdelitve redilnih snovij po zemlji in je sorazmerna z množino rastlinske hrane v najmanjšem delcu zemlje.

Libig pravi: „Koščica, ki tehtá 2 lota = 30.000 miligramov, v kubičnem črevlju zemlje nima posebnega vpliva na njeno rodovitnost; ako je pa teh 30.000 miligramov fosforovokislega apna enakomerno razdeljeno v vseh delih zemlje, tedaj zadošča za 120 pšeničnih rastlin. Od dveh njiv, ki imata enako mnogo redilnih snovij, je lahko ena zelo rodovitna, dočim na drugi

rastline ne uspevajo, če je rastlinska hrana razdeljena na prvi enakomerneje kakor na drugi.“

Tla se morajo torej tako gnojiti, da se redilne snovi po vsi orni prsti dobro razdele, kakor da bi bila napojena z gnojem. To bi bilo mogoče, če bi rastlinska hranila zemljo dobro namočila, kakor dež. Dejanski dosežemo to s tem, da raztresamo gnojila, ki so raztopna v vodi. Vsak posamezen najmanjši del gnoja se v zemeljski vlagi raztopi, in na ta način se redilne snovi razdele bolj enakomerno in bolje, kakor bi se moglo to zgoditi z gnojili, ki v vodi niso raztopna, najsi bodo še tako dobro zmleta in skrbno potresena. Od tod izvirajo izredno ugodni in hitri uspehi superfosfata, čilskega solitra, žveplenokislega amonijaka, kajnita ali žveplenokislega kalija; v teh gnojilih so namreč rastlinske hranilne snovi raztopne in lahko sprejemljive, in ker se te snovi v vodeni raztopini enakomerno razširijo po zemlji, dobe korenine na ta način povsodi potrebne hrane.

V vodi neraztopna umetna gnojila morajo biti jako fino zmleta, kajti čim bolj so zdrobljena, tem bolje se dajo razdeliti v zemlji. Vsak drobec takega gnojila obleži tam, kamor je padel, in še le polagoma ga raztopi ogljikovokisla voda in razširja rastlinska hranila v najbližji okolici; odtod počasnejše delovanje neraztopnih gnojil. Deževnica mora biti nasičena z ogljikovo kislino, predno more raztopiti neraztopne apnene fosfate in jih razdeliti. Ogljikova kislina se razvija v zemlji pri gnitju organskih snovij, rastlinskih ali živalskih (sprstenine), pri čemer se pretvarja ogljik v ogljikovo kislino, in se raztopi v zemeljski vlagi. Čim več je v zemlji sprstenine, tem obilnejši je ta vir ogljikove kisline in tem hitreje sprhneva kamenje v tleh in se spreminja v ogljikovokisle soli in se tope fosfati.

Fosforova kislina, ki pride v zemljo v superfosfatih in se raztopi, se ne giblje lahko, ker jo takoj vežejo apno, železni oksid in glinica. To pretvorjenje varuje fosforovo kislino, da se ne poizgubi v spodnje plasti. Raztopnost fosforatnih gnojil, torej nima drugega namena, kakor fosforovo kislino dobro razdeliti po vrhnji plasti zemlje.

Pri raztopnih gnojilih, ki imajo v sebi kalij (pri kajnitni in žveplenokislem kaliju) ali pri dušičnatih gnojilih (pri čilskem solitru in žveplenokislem amonijaku) je nevarnost večja, da bi se te soli ne sprale v spodnje plasti in bi bile za rastline izgubljene, ter jih zemlja ne obdrži popolnoma.

Učinki gnojitve so tudi še od tega odvisni, da je potreba redilnih snovij ali vsote hranil, ki so potrebna za razvoj kake rastline, v pravem razmerju s potrebo zemlje do gnoja. Navedimo zgled. Gotovo bi bilo nepotrebno, zemlji, v kateri je dosti lahko raztopnega kalija ali fosforove kisline, dovažati še več teh redilnih snovij. Kdor ve, da stročnice povečajo zalogo organskega dušika v tleh, gotovo ne bode v tem slučaju gnojil z dušikom, ampak le s kalijem in s fosforovo kislino.

S kemijskim preiskanjem zemlje se da le dognati, je li v kaki zemlji mnogo ali malo rastlinske hrane. Na vprašanje, koliko je takih redilnih snovij, da jih rastline morejo užiti, koliko časa se smejo iz zemlje jemati dotične snovi do popolnega izčrpanja; koliko teh snovij je treba, da je zemlja za vse pridelke rodovitna, pa kemijsko preiskanje zemlje ne more odgovoriti. Gnojenje s fosforovo kislino na pr. bode imelo različen učinek, če je zemlja, katero gnojimo, bogata

ali revna na ti snovi. Če srednje močno pognojimo tla, ki imajo precej fosforove kisline v sebi, potem uspeh ne bo tako očiten kakor na taki njivi, ki ima manj fosforove kisline v sebi. Ker ima pa vsaka zemlja le malo fosforove kisline v sebi, se gnojenje s fosforovo kislino povsodi dobro obnese. Skušnja uči, da se mora zemlja, v kateri je malo fosforove kisline, gnojiti močno, ako naj daje dobrih pridelkov, in da se tudi še na zemlji, ki je dobro založena s fosforovo kislino, izplača zmerna pognojitev s to snovjo. Ni tako nujno potrebno raziskavati, kakšnega in koliko gnoja potrebuje zemlja, ker različne rastline uspevajo pod zelo različnimi pogoji, in torej splošno ni tako lahko izkoristiti eno samo redilno snov.

Ker rastline ne uporabljajo redilnih snovij v enaki meri (stročnice na pr. imajo mnogo dušika v sebi, pa so gnojenja z dušikom najmanj potrebne), ne moremo trditi, da rastline potrebujejo v primeri toliko gnoja, kolikor hrane, in ravno tako tudi ni mogoče povedati, koliko gnoja potrebuje ta ali ona rastlina, čeprav vemo, koliko redilnih snovij ima v sebi. To je treba določiti z gnojilnimi poskusi.

Najvažnejša zahteva je popolna nadomestitev redilnih snovij z gnojenjem; za izračunjenje dotičnih potrebnih množin nam lahko služi XXVI. odstavek te razprave, ki nam pove, koliko kalija, fosforove kisline in dušika je potrebovala žetev.

Tudi s presojo in po izkušnji se pogosto da dognati, koliko gnoja je treba njivam.

Če vemo, koliko rastlinskih hranil je zemlji vzela zadnja žetev, potem to izgubo lahko zopet nadomestimo za prihodnjo setev. Stročnice potrebujejo v prvi vrsti, ker nabirajo dušik, kalija in fosforove kisline, pa malo dušika; prihodnja žetev najde v zaostalih koreninah dosti dušika. Če za žitom sejemo kako okopavno rastlino, ki zahteva veliko kalija, tedaj naj se prednici dobro pognoji s kalijevimi solmi. Detelje morajo v zemlji dobiti mnogo apna, in hirajo, če ga ni dosti, dočim na taki zemlji žito lahko še prav dobro uspeva.

Pri presoji, koliko gnoja potrebuje ta ali ona zemlja, se lahko opiramo tudi na njeno vlažnost. Čim bolj je zemlja suha, tem več v splošnem potrebuje dušika. Suha tla imajo malo sprstenine, dočim se v vlažnih tleh sprstenina množi in z njo tudi dušik.

Teška, vlažnejša tla potrebujejo navadno manj dušika, zato pa več fosforove kisline; za pusta tla velja pa največ obratno.

(Dalje prihodnjic.)

O napravi žive meje.

Z ograditvijo zemljišč, zlasti ob potih ali proti mejašem, je v mnogih okolnostih edino mogoče kulture obvarovati, da jih ne poškoduje živina, ki se tam pase ali mimo goni.

Veliko število takih ograj se še vedno nareja iz lesa, in vzdrževanje takega plota povzroča potem vedne stroške, ne glede se na to, da je les večkrat prav težavno priskrabeti.

Z ozirom na veliko važnost in splošne prednosti, ki jih imajo žive meje ali suho ozidje napram plotom iz krajnikov (lat), je deželno kulturni svet že več let dovoljeval nagrade za pravilno narejanje žive meje ali zidanih ograj namestu lesenih, kar bo stvar gotovo pospeševalo in pomnožilo take nasade.

V naslednjih vrstah hočemo poročati o izbiri za ograjo pripravnih rastlin, kakor tudi o načinu zasaditve in o vzgoji take meje.

Po različnih razmerah bomo imeli tudi do ograjne rastline različne zahteve, in oziraje se na to bomo izbrali tudi rastline. Na obdelani zemlji si želimo rastlino, ki svojih korenin ne razprostira preveč. V doseg posebne obrambe vsamemo rastline, ki imajo trnje.

Dobre ograjne rastline so:

Beli trn ali glog (*Crataegus oxyacantha*), pripraven za višje lege in skoro za vsaka tla, daje lično ograjo in se sme vsako leto porezovati; korenine ne segajo jako daleč. Nasad se naredi z 1—2letnimi sadikami, ktere pa napadajo razni škodljivci, zlasti zmrzlikar (zimski pedic) in gosence zlatoritke.

Gaber (*Carpinus betulus*), izvrstna, krepko rastoča ograjna rastlina; za kraje, kjer uspeva bukev, ki daje močne in visoke ograje, ktere je lahko poravnati. Korenine se precej daleč raztezajo. Zasaditi se z 1—2letnimi sadikami.

„Paliurus aculeatus“, s trnjem oborožena, izvrstna ograjna rastlina; korenine se precej razprostirajo, pripravna je za toplejše kraje in za vinske gorice. Zasaditev z 1—2letnimi sadikami.

Navadni peščeni trn (*Hippophaea Rhamnoides*) in vrbolistni peščeni trn (*Hippophaea salicifolia*). Mladike se končujejo s trnom. Prav dobra ograjna rastlina za nepresuha tla. Če se z njo ne ravna pravilno, se spodaj goli; rastlina se pogosto nahaja po starih strugah. Zasaditev se zvrši s sadikami, ktere vzgojimo iz semena ali pa jih nabereemo po strugah.

Prav močne, visoke meje, pa v bolj ugodnih podnebnih razmerah daje trn „*Maclura aurantiaca*“. Razmnožuje se s semenom, s potaknjenci ali položnicami.

Prav čvrste, ali malo lične meje moremo vzgojiti iz znane samorastne akacije, navadne robinje (*Robinia Pseudoacacia*) in njenih razvrstij. Ta rastlina pa ne prenaša, da bi jo vsako leto porezovali, in iz nje vzgojena drevesa se spodaj kmalu lupijo. Zasaditev je mogoča 600—800 metrov nad morjem.

Trojtrnasta gledičija (*Gleditschia triacanthos*) je pripravna za prav močne in visoke meje, se spodaj kmalu goli in ne ljubi vsakoletnega porezovanja, ima, kakor znano, zelo dolge trne.

Druge ograjne rastline iz skupine listovcev so: Navadna kustovnica (*Lycium europaeum*), ograjna rastlina za srednje lege, raste prav naglo in napravi s svojimi dolgimi, šibastimi, slabimi, obešajočimi se mladikami, ki se morajo včasih kvišku privezati in ki so oborožene s kratkimi trni, v kratkem času zelo goste meje.

Zelo lične meje nareja dren (*Cornus mas*); ta grm daje tudi čebelam v svojem rumenem, ranem cvetju bogato pašo, jeseni pa donaša celo sad, namreč rdeče drenulje. Pa tudi druge vrste svibe so porabne.

Dalje imenujemo še radi popolnosti, sicer pa manj rabljivi črni trn, trnoljico (*Prunus spinosa*), razne rože, murvo, lesko, vrbe, javor in brest.

Iz skupine vedno zelenih rastlin dajó mnoge prav lepe meje, na pr. naslednje:

Jelka in smreka dajeta močne, visoke meje in ob porezovanju velike množine drobne stelje.

Tudi raznovrstni brini, kakor navadni brin (*Juniperus communis*), virginijski brin (*Juniperus virginiana*), kakor tudi smrdljivi brin (*Juniperus Sabina*)

dajó zelo lepe in goste meje. Te brine pa moremo vender za ograjne rastline priporočati le tam, kjer se ne goji sadno drevje, zlasti hruške, ker se na brinih razmnožuje hruševa rja.

Tudi bodeča palma (*Ilex aquifolium*) tvori prav lepe, vedno zelene meje; vender je zasaditev take meje precej draga in rastlina počasi raste.

Po južnih krajih se pogosto rabi rdeči grm (*Cotoneaster pyracantha*), ki daje jako lepe, vedno zelene meje, ktere je lepo videti zlasti jeseni, ko so polni rdečih plodov.

Po vrtih večkrat narejajo ograje tudi iz kleka, drevesa življenja, Thuja, *Evonymus japonica*, a te rastline morajo imeti pripravno, dobro zemljo in milo podnebje. Žive meje pa dostikrat narejamo tudi iz sadnih rastlin, kakor na pr. iz kosmulj (*ágras*), Ivanovega ali rdečega grozdjiča ali špalirnih dreves.

Za nasaditev žive meje je treba zemljo primerno pripraviti. V ta namen prekopljemo dotični prostor, kakeršna so pač svojstva tal, 80 ali bolje 100 cm in še več na široko, ter 30—50 cm globoko.

Pri globokem obdelovanju ne sme priti zgornja prst pregloboko, marveč naj se spravi tja, kjer potem stoje korenine sadik. Vsako zboljšanje tal pospeši rast ograjne rastline.

Zasajajo se največ 1—2letne sadike, ki so dobro okoreninjene in 5—10 milimetrov debele; smejo pa biti tudi debelejše.

Da se ograjne rastline kar najbolj enakomerno razvijajo, naj se sade enakovrstne rastline, enako okoreninjene. Ako sadike niso enake, jih je treba odbrati po jakosti in potem vsako količino za se posaditi. Nikoli naj se raznovrstne rastline ne sade mešano; pač pa je morebiti primerno, da se z ozirom na razmere prav dolga meja z morda zelo različnimi svojstvi tal zasadi z različnimi rastlinami.

Da moremo nasad, ako se kake sadike niso prijele, zboljšati z rastlinami enake starosti, zato naročimo zmerom nekoliko sadik več, ktere v pripravni zemlji vzgojimo za nadomestne rastline.

Sadimo pa enovrstno ali pa v dve, kakih 25 cm naren stoječi, vzporedni vrsti. Na zadnji način sadimo tedaj, ako hočemo dobiti prav gosto mejo.

Ob enovrstni saditvi potikamo sadike na pr. belega trna, drena, *Paliurus*, *Hippophaea* navadno 15 do 20 cm narazen; ako sadimo v dve vrsti, stojita vrsti 25 cm narazen, sadike v vrstah pa 30—40 cm, in sicer tako, da stoje sadike ene vrste med sadikami druge vrste; to je trikotna ali zvezna saditev:

Sadikam se pred saditvijo korenine prirežejo in se pomočijo v razmočeno ilovico, debelca se skrajšajo in, če treba, po saditvi zalijejo. Da se rast plevela zadržuje, lahko pokrijemo zasajeni prostor z mahom ali s smrekovimi iglami.

Z vzgojo meje moremo pričeti, ko so se sadike dobro prijele in so v stanu pognati čvrste mladike, kar se zgodi v drugem ali tretjem letu. Da se rast celega nasada ali posameznih njegovih delov pospeši, bode celo dobro, mejo pognojiti; 1—2krat zemljo obdelati pa je potrebno.

Ako je mlad nasad meje močno izpostavljen poškodbi, moremo to zabraniti z obrambenim plotom iz žice in protja.

Vzgajati pa moremo mejo na različne načine, in sicer s tem, da kvišku rastoče poganjke porezujemo

vsako leto spomladi do 8—15 cm, izprva bolj na kratko, pozneje bolj na dolgo, vsled tega lahko poženejo debelca mnogo močnejših vej, ki mejo zgostijo. Stranske mladike postrizemo poleti s škarjami. Po drugem načinu se čvrsti poganjki po vrsti pripognejo, in sicer prvo leto prva vrsta do kakih 20—30 cm od tal, naslednja vrsta v drugem ali tretjem letu 40—50 cm in tako naprej.

Veliko lepšo mejo pa dobimo, če pustimo, da se poganjki po določenem sistemu križajo. Po takem postane meja popolnoma nepredorna in jako trpežna. Take meje imenujemo pletene meje, in vzgojo takih ograj hočemo malo bolj natanko opisati.

Ako se ima pletena ograja narediti iz enovrstnega nasada, porežemo rastline spomladi drugega ali šele tretjega leta nizko nad zemljo do 5—10 cm. Od nastalih poganjkov se vsi razven dveh najmočnejših odstranijo.

Za pravilno spletnje je treba napraviti špalir iz žice ali iz lesa, na katerem so žice ali ravnoležno pritrjene late 30—40 cm narazen. Meseca julija, ko sta ta dva poganjka še mehka in upogljiva, ju privežemo in spletemo. Navadno dobe poganjki lego približno 35 stopinj; kjer se križajo, jih rahlo zvežemo z vrbovimi šibicami. Tako nadaljujemo, dokler ni meja dosti visoka.

Ako pa imamo narediti pleteno mejo iz dvovrstnega nasada, tedaj zadošča, da rastline ene vrste za 35 stopinj na desno in rastline druge vrste za 35 stopinj na levo nagnjeno k žici privežemo. Stranske poganjke prirezujemo (strizemo) poleti sredi julija. Za pravilo naj pri tem velja, s škarjami tako prirezovati, da je meja spodaj širša, t. j. da se navzgor pomlajuje, zakaj v nasprotnem slučaju se spodnje mladike rade suše.

Zgornji rob meje more biti ravnočrten, ali pa se lahko enakomerno vzdiguje in znižuje ter tako kaže črto obločnico.

Da črto meje pretrgamo, pustimo eno rastlino, da raste čez njo, in to vzgajamo, oziroma prirezujemo potem v piramidni ali okrogli obliki.

V glogovih mejah cepimo take prerastke včasih z navadno nešpljo, da imamo nekoliko dohodka.

Kadar je meja dosti visoka, prirezujemo s škarjami na kratko vse mladike, pa zmerom tako, da puščamo spodnje veje daljše. Mader.

Topljenje voska.

Da vosek, če ga raztopimo, obdrži svojo lepo barvo, rabimo ob pripravljanju voska le mehko vodo (deževnico ali rečnico) in dobre, postekljene posode. Paziti moramo, da rjasto orodje ali take posode ne pridejo v dotiko z raztopljenim voskom. Satovje, v katerem je veliko cvetnega prahu, izločimo in ga raztopimo posebej. Zapredki zaostalih ličink (zalege) naj se kolikor mogoče odstranijo iz satovja. Močno zaprašen vosek naj se poprej z vodo zmiije. Tekoči vosek pustimo, da se prav počasi ohladi, da nečisti deli dobijo časa, usesti se na dno. Da vosek očistimo, ga raztopimo z veliko množico mehke vode, kateri primešamo malo žveplene kisline, in pustimo, da se potem počasi ohladi. Kaliž ostrgajmo z voščene pogače. Na 10 delov vode pridenimo 2—3 dele žveplene kisline in pazimo na to, da vlijemo kislino v tankem curku

v vodo, ne pa nasprotno vodo v kislino, ker bi se zadnja s pokom spajala z vodo in bi okoli škropila ter nam opalila obleko in kožo. Kadar se vosek raztaplja, mora biti v topilnem loncu voda, da se ne pri-smodi. („Oesterr.-ungar. Bienenzeitung.“)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 67. Tuje koze delajo na mojem posestvu veliko škode, in vsi opomini pri lastnikih koz nič ne pomagajo. Ali smem tuje koze na svojem posestvu postreliti? (L. D. v A.)

Odgovor: Če Vam delajo tuje koze škodo po njivah, travnikih itd., ravnati se morate po določenih zakona za varstvo poljščine. V gozdu se pa koza sme ustreliti.

Vprašanje 68. V svojem zelenjadnem vrtu imam polno bramorjev, zato prosim sveta, kako jih zatreti? (I. O. v L.)

Odgovor: Bramorja ni lahko zatreti; največ pomaga še krt. Razna sredstva, ktera priporočajo za njega zatiranje, ne veljajo mnogo. Največ se še opravi, ako se poišče gnezdo in se hkrati zatre vsa zalega. Gnezda ni težko najti, ker ga izdado usihajoče rastline.

Vprašanje 69. Pri nas trdijo, da se zaredi na njivi veliko mrčesa, če se gnoji z gnojem iz hlevov, kjer nastiljajo s stružnicami (oblančami)? Ker imam veliko stružnic, bi jih rad spravil v prid, pa ne vem kako; zato prosim sveta? (I. K. v P.)

Odgovor: Da se na tako gnojenih njivah zaredi veliko mrčesa, je lahko mogoče, ker stružice dolgo časa ne zginejo in delajo v zemlji mrčesu ugodna zavetišča. Od kolikor bolj smolnatega lesa so stružnice, tem dlje ne sprstene. Stružnice morete spravljati na mešanec, kterege pridno predelujete in polivajte z gnojnico; v dveh letih bodele imeli izvrsten gnoj. Za vsako leto se napravi mešanec kup posebej. Tudi nastiljati morete s stružnicami, a gnoj morate pridno obdelavati, ga z gnojnico močiti ter le starega rabiti. V novejšem času stružnice stiskajo v primerne kose ter jih rabijo za kurivo. Pepel je seveda vsikdar izborna gnojilo.

Vprašanje 70. Ali je kak zakon zoper brezvestno rvananje s strihninom? Neki lovec nastavlja s trihninom zastrupljeno meso lisicam, in sicer na skrivnem. Vsled tega je že mnogo psov poginilo. Kaj je storiti, da se prepreči tako rvananje?

Odgovor: O tej zadevi nismo mogli zaslediti v zbirki zakonov in naredeb. zadevajočih lov, nobene splošno veljavne določbe, izvzemši posebno naredbo štajerskega namestništva z dne 15. decembra l. 1872. Ker je menda javno varstvo pri nas ravno toliko vredno, kolikor na Štajerskem, zato menimo, da se tudi pri nas zastrupljanje lisic sme vršiti pod istimi varstvenimi pogoji, kakor na Štajerskem. Napominjana naredba določuje: 1.) Prizadetim občinam se mora obširno razglasiti, kje je strup nastavljen, in ljudje se morajo poučiti, kako naj se ravnajo. 2.) Mesta, koder leži strup, se morajo objaviti, oziroma zaznamovati. 3.) Pristop na ta mesta mora biti za časa zastrupljanja (meseca januarija) pod kaznijo 5 gld. prepovedan. 4.) Pogible lisice ne sme nihče drug pobrati kakor one osebe, ki zastrupljanje izvršujejo. 5.) Za časa zastrupljanja domača živina ne sme okrog hoditi in vsi psi morajo biti priklenjeni. — Iz teh določil morete posneti, za kako nevarno smatrajo oblastva sama zastrupljanje, in če dotični lovec ni ukrenil vsega potrebnega, da se vsaka škoda prepreči, morete se pritožiti na okrajno glavarstvo.

Vprašanje 71. Imam jako dobro kravo, ki molze do teletenja; čul sem pa, da je to slabo. Ker je ta krava sedaj

že 6 mesecev breja, zato vprašam, ali je smem do zadnjega molzti, in če ne, kako naj mleko ustavim? (G. L. v K.)

Odgovor: Navada, kravo molzti do teletenja, je napačna. Prvič ovira to razvitek teleta, drugič se s tem slabi krava sama, in tretjič vime po oteletenju ni tako prožno, ako se mu pred porodom ne pusti potrební odpočitek. Krava, molzena do teleta, ima v bodoči molzui dobi tudi mnogo manj mleka. Navadno izgubi vime svojo delavnost že dva ali tri mesece pred porodom. V nasprotnem slučaju, to je pri kravah z obilnim mlekom in ob izborni krmi, je treba mleko ustaviti na umeten način. V ta namen pa bi bilo zopet napačno, ne pomolzti do čistega, ampak je samo treba molzti v vedno večjih presledkih. Zaradi tega je molzti deset ali dvajset tednov pred teletom mesto po trikrat, le še po dvakrat na dan, po preteku osmih dnij samo še enkrat, in potem, kolikor bolje se krči množina mleka, samo še vsakih 36 ali 48 ur enkrat. Na ta način se mleko ustavi štiri ali 6 tednov pred teletom. Treba pa je še enkrat poudariti, da se mora na ta način, to je po daljših molžnih presledkih, ako se mleko ustavi, vime vsikdar do čistega izprazniti, to je do kraja pomolzti; ostajati mleko v vimeu nikoli ne sme.

Vprašanje 72. Razdelili smo občinski pašnik. Jaz hočem svoj delež spremeniti v njivo ali travnik. Kako se pašnik najhitreje in najbolje spremeni v njivo ali travnik? (H. S. v P.)

Odgovor: Pašnik se najprvo očisti grmovja in kamenja, potem se pa jeseni po možnosti globoko preorje in pusti neporavnau. Dobro je tudi že jeseni gnojiti. Prihodnjo pomlad se vnovič preorje, poravnava in povleče, potem se pa obseje z rastlino, ki na novini dobro uspeva. Taka rastlina je pred vsem krompir. Krompir ne le, da dobro uspeva na novini, ampak z njega okopavanjem in osipanjem se zemlja dobro rahlja in prezračuje, vsled česar postaja ugodnejša za druge, bolj izbirčne rastline. Na krompir je potem sejati oves, pod oves pa deteljo. Če hočete pašnik izpremeniti v travnik, ravnajte ravno tako, le da drugo leto sejete pod oves primerne travne in deteljne zmesi. Prvo jesen, ko je njiva obsejana z deteljo ali z zmesio, jo pa pognojite s kajnitom in s Tómasovo žilindro.

Vprašanje 73. Ali je umestno, žrebetni kobili pokladati svežo deteljo? (A. T. v K.)

Odgovor: Sveža detelja je za konje, posebno pa še za doječe kobile prav slaba krma. Po krmljenju s svežo deteljo konj izgubi svojo žilavost, in ves život postane mehkužen in napihujen. Konji dobe razne bolezni na kosteh in mahovnice. Tudi ne pomaga, če se krmi poleg detelje veliko ovsu, kajti detelja dela drisko in oves gre večinoma neprebavljen od konja. Če se torej doječa kobila krmi s svežo deteljo, ni razpostavljena vsem tem nasledkom le ona, temveč tudi žrebe, ki sesa njeno mleko.

Vprašanje 74. Imam plesniv sod, kterege bi rad popravil, da bi bil zopet poraben za vino, a ne vem kako; zato prosim pouka? (T. P. v J.)

Odgovor: V plesniv sod nalijte do vrha beleža sveže ugašenega apna ter ga pustite v njem nekaj dnij. Če je sod prevelik, da bi ga nalili do vrha, pa z beležem v njem tako pluskajte, da se notranja stran sode popolnoma z njim prevleče. Čez nekaj dnij se sod skrbno izpere, da gre iz njega vsa nesnaga in apno, potem se v senci posuši, zažvepla in shrani v kleti. Pred porabo se mora sod seveda zopet dobro izprati. Ako je pa sod tako močno plesniv, da to ne pomaga več, potem mora sodar sod narazen vzeti ter notranjo plat dog postružiti. Zaradi varnosti tako osnažen sod potem še očistite z apnom.

Gospodarske novice.

† **Gospod Artur Folakovski**, c. kr. živinozdravniški konicipist v Ljubljani, učitelj na gospodinjstvi šoli ter mnogo let odbornik c. kr. kmetijske družbe kranjske, je nenadoma umrl 7. t. m. Z njim je dežela, posebej pa naša družba izgubila sila delavno in večjo moč. Raniki je povsodi na Kranjskem, kjer je služboval, zlasti v Črnomlju in v Kranju, vžival splošno zaupanje, bodisi zaradi svojega ljubeznivega vedenja, bodisi zaradi svojega strokovnega znanja, ter je imel zaupanje zlasti pri kmetovalcih. Preselivši se v Ljubljano je vstopil v glavni odbor c. kr. kmetijske družbe, v katerem je z vso vnemo deloval za kmetijstvo, zlasti pri podjetjih, tičočih se živinoreje in živinozdravstva. Ob otvoritvi gospodinjstvske šole je prevzel na tej šoli pouk o zdravstvu in o zdravljenju živalij, in je ta posel zvrševal z izredno vnemo. — Hvaležen spomin naj spremlja blagega ranjkega na potu v večnost in Bog naj mu poplača, kar je storil za nas dobrega!

* **Zmletih lanenih in kokosovih tropin** ne bomo oddajali sedaj spomladi, ker se je zglasilo premalo naročnikov in je tudi nevarno, da se sedaj ob gorkem času pokvarijo. Z oddajo pričnemo jeseni. Toliko v obvestilo tistim, ki so tropine naročili.

* **Bakrena galica**, ktere je družba imela 10 vagonov, je že vsa pošla. Cena galice je sedaj 32 kr. Naročila na galico po 32 kr. sprejemamo od sedaj naprej, a naročila zvršimo le tedaj, če jih pride vsaj za cel vagon skupaj, ker manj se je ne splača naročiti vsled previsoke voznine.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične 1. dne julija t. l.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

- 1.) izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju. Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih troških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 50 gld podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
- 7.) potrdilo, da je že 2 leti bil za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se pošljejo do 5. junija t. l. vodstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca decembra t. l.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živež in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo kovačev, izučenih v podkovstvu, zdravnikov za kopitne bolezni in izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, naj bi županstva skrbela, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiwels-Trsteniški,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile 27. in 28. dne junija t. l., in sicer bo 27. dne junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskovali podkovske šole, 28. dne junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani,
15. dne maja 1899.

Dr. Karol vitez Bleiwels-Trsteniški.

Vabilo

na občini zbor kmetijske podružnice v Cerkljah, ki bode binokstni ponedeljek po krščanskem nauku v prostorih Matevža Kerna.

SPORDD:

- 1.) Nagovor predsednikov,
- 2.) Razni nasveti.

J. R. Hočevar, načelnik.

Št. 2377/pr.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z 8. dne maja 1899. l., št. 2377./pr., s katerim se stalna nakladalna in skladalna postaja za živino v Kranju provizorično proglašajo za začasno živinsko ogledno postajo.

V provizorični prenatrdbi točke III. razglašajo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z 10. dne septembra 1896., št. 13.413., dež. zak. št. 40., o uredbi ogledovanja živine na železniških postajah v vojvodini Kranjski deželna vlada postajo državne železnice v Kranju od 15. maja t. l. začenši za dobo dveh mesecev opuščajo kot stalno postajo za nakladanje in skladanje živine ter jo proglašajo za začasno živinsko ogledno postajo.

Za ta čas se sme tedaj živina, ki je podvržena ogledovanju živinskega zdravnika, nakladati ali skladiti samo s posebnim priporočilom c. kr. okrajnega oblastva Kranj.

Za ogledni organ v dobi, v kateri velja postaja Kranj kot začasna postaja za ogledovanje živine, je postavljen c. kr. živinozdravnik **Rudolf Sallöcker v Radovljici**.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

Št. 6685.

Razglas

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah s 6. dne decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz 1. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena pljučna kuga, in sicer:

iz vladnega okraja Kvidin, Pozranj, Bromberg in Devin v kraljevini Pruski in iz vladnega okraja Švabsko v kraljevi Bavarski.

Ta prepoved stopi na mesto dne vsled razpisa ministerstva za notranje stvari s 14. dne februarja 1899. l., št. 5422., oziroma s tuuradnim razglasom z 18. dne februarja 1899. l., št. 2830. izdane prepovedi

To se razglša na podstavi razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari s 25. dne aprila 1899. leta, št. 13.661., s tem pristavkom, da se bodo prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 2. dne maja 1899.

Št. 6765.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Trstu je z ozirom na zdanje stanje svinjske kuge na Kranjskem z razglasom z 28. dne aprila t. l., št. 9494., prepovedalo od 1. maja 1899. dalje iz okrajev Kočevje, Krško, Rudolfovo in Črnomelj uvažati prasiče v primorsko upravno ozemlje

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 3. dne maja 1899.

Št. 7060.

Razglas.

Na podstavi zadnjega uradnega izkaza o živinskih kugah deželne vlade v Sarajevu o razširjanju nalezljivih živinskih boleznij v okupacijskem ozemlju in o zanesenih kugah vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari s 5. dne maja 1899., št. 14.982., deželne vlade dotlej, dokler se ne ukaže drugače, zaradi svinjske kuge prepoveduje uvažati prasiče iz okrajev Bos. Dobica, Bos. Gradiška, Bos. Novi, Gradčac, Sanskimost in Zvornik okupacijskega ozemlja na Kranjsko.

Iz drugih zdaj neokuženih okrajev okupacijskega ozemlja se smejo samo pitani prasiči z živo težo najmanj 120 kilogramov po železnici uvažati na Kranjsko, in to samo v konsumni kraj Ljubljano v istoimensko železniško postajo c. kr. priv. južne železnice, če se takoj zakoljejo. Istotako je uvažanje zaklanih prasičev v nerazsekane stanju dopuščeno.

Te nove odredbe stopijo

12. dan maja 1899. l.

v veljavnost in se namesto onih s tuuradnim razglasom s 14. dne marta 1899. l., št. 4124., objavljenih, ki se s tem razveljavljajo, razglšajo z dodatkom, da bi se prestopki zoper zgoraj navedene okraje razglšane uvozne prepovedi za prasiče kaznovali po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., št. 51., in transporti, med katerimi bi se našla tudi samo ena za omenjeno kugo obolela žival, zavrnilo na oddajno postajo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 9. dne maja 1899.

Št. 7061.

Razglas.

Na podstavi zadnjih uradnih izkazov o nalezljivih živinskih boleznih na Ogerskem in na Hrvaško-Slavonskem in zadnje čase zanesenih kužnih boleznij c. kr. deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, v zmislu razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z 5. dne maja 1899. leta, št. 14.983., ukazuje nastopne zaporne odredbe zoper uvažanje prežvekovavcev in prasičev na Kranjsko:

A. Proti Ogerski.

1.) Zaradi pljučne kuge

je uvažanje goveje živine prepovedano iz komitatov: Orava, Liptov, Nitra in Trenčin, kakor tudi iz sodnega okraja Nagymihály komitata Zemplén;

2.) zaradi svinjske kuge

je uvažanje prasičev prepovedano:

a) iz komitatov: Alsó-Feher, Arad, Bač Bodrog, Baranja, Békés, Bregi, Bihar, Gömör-Kisbont, Hont, Komarno, Nógrád, Pešta-Pilis-Solt-Kiskun (z izzetim svinjskim pitališčem Kőbanya [Steinbruch]), Somogy, Sabolc, Satmar, Tamiš, Tolna, Torda-Aranjos, Veszprim, Zala in Zemno, potem

b) iz kraljevih svobodnih mest: Arad in Debrecin, Komarno, Satmar-Nemeti, Seged, Sekešfehervar in Novi sad.

B. Proti Hrvaško-Slavonski.

je:

1.) zaradi svinjske kuge

prepovedano uvažati prasiče iz velikih županij Belovar, Križevci in iz kraljevega svobodnega mesta Koprivnica in

2.) zaradi ovčjih koz

prepovedano uvažanje ovac iz velikih županij Modruš Reka in Lika-Krbava z mestom Bag

Določila o dopustnosti uvažanja zaklanih prasičev v nerazkosanem stanju, takó da se jih držé še ledvice in da je nedotaknjena ledvična mast, v konsumni kraj Ljubljana na Kranjskem ostajajo še nadalje v veljavnosti.

Iz ostalih neokuženih komitatov in mestnih okrajev Ogerske in Hrvaško-Slavonske je uvažanje prežvekovavcev v obče, pitanih prasičev (z najmanj 120 kilogrami žive teže) pa samo po železnici in samo v mestno klavnico v Ljubljani dopuščeno

Te nove odredbe stopijo v veljavnost

12. dne maja 1899. l.

ter se namesto onih, ki so bile ukazane s tuuradnim razglasom s 12. dne marta 1899. l., št. 4091., in so s tem razveljavljene, razglšajo z dodatkom, da se njih prestopki kaznujejo po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., drž. zak. št. 51., odnosno po § 46. splošnega zakona o živinskih kugah in po izvršitvenem ukazu, izdanem k temu zakonu.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 9. dne maja 1899.

Listnica uredništva.

J. Ž. na R. Tako mešanje žvepla med raztopino bakrene galice ni še dovolj poskušeno. Pač so pa delali na Tirolskem obratne poskuse, t. j. zmleto galico so mešali med žveplo in so s to zmesjo štupali trte. Uspeh sicer ni bil nepovoljen, dosegel pa ni onega, ki se doseže s posebnim žveplanjem in škropljenjem. Proti temu, da se združita oba dela, govore pa še druge okoliščine. Ako se žveplo meša med raztopino bakrene galice, rabi je posebno škroplnico, v kateri se med delom zmes premešava.

M. J. v S. Na vsa Vaša vprašanja dobite odgovor v Gombačevi knjigi »Novo vinogradništvo«.

A. S. v L. Po zakonu mora biti pri licencovanju navzoč živinozdravnik.

J. M. v K. Za Vaše razmere bo najboljši mešanec, kteremu primešajte Tomasove žindre in kajnita.

J. Z. v Š. Dotičnemu konju se poleti na koži naredijo izpuščaji, in ljudje pravijo, da ga muhe jedo. Bolezen dosedaj ni ozdravljiva.

P. K. v G. Vašega vprašanja ne razumemo.

L. S. v G. Govorili smo s tukajšnim veščakom o boleznih Vaših prasičkov, in ta je mnenja, da je bolezen parazitiška; zato morate poklicati živinozdravnika, kteri bolezen prouči in potem odredi primerno zdravljenje.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izbaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. maja 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 60.— kr. do gld. 65.— kr.; gorenjska repa gld. 33.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11 25 kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14 25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26 50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 10.— kr.; rudeči Hrvat gld. 8 50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10 75 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 9.— kr. do gld. 9 50 kr. brez dima sušene gld. 9 50 kr. do gld. 10 50 kr.

Orehi domači: gld. 14 50 kr. do gld. 15.— kr.

Ječice nove: gld. 3 50 kr. do gld. 4 50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg " " 30.— " " 32.— "

lahke " " 30.— " " 32.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr za kg.

Kozličeve kože po gld. —80 kr. do gld. —90 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 " " "

Kože lisic po gld. 3 50 do 4 50

kun " " 12.— " 13.— za par.

dihurjev " " 2 50 " 3.—

vidr " " 12.— " 13.—

Kože zajcev po 20 do 22 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 13. maja 1899. Pšenica gld. 9 50 kr., rž gld. 8 20 kr., ječmen gld. 7 40 kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 8 25 kr., proso gld. 7 50 kr., turšica gld. 5 55 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 12.— kr., seno gld. —.— kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 15. maja 1899. Pšenica gld. 8 72 kr., rž gld. 7 45 kr., ječmen gld. 7 90 kr., oves gld. 5 85 kr., turšica gld. 4 70 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Posojilnica za Bled in okolico,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,

obrestuje od novega leta hranilne vloge

po 4 $\frac{1}{2}$ % (30—3)

in plačuje rentni davek sama.

JOSIP LEUZ

trgovec

(16—6)

v Ljubljani, Reseljnova cesta

kupuje in prodaja vsakovrstni semenski krompir; za seme ima v zalogi: zgodnji češki rožnik, češki onejidovec, beli okrogli češki krompir itd., nadalje izvrstno jedilno čebulo, čebulček, suhe gobe, semenski oves, ajdo itd. itd.

Lepo, malo posestvo

10 minut od trga Šmarje pri Jelšah na Spodnjem Štajerskem na gričku ležeče, se prodaja prav cenó. Obstojata iz lepe zidane, enonadstropne hiše s 5 sobami, 2 kuhinjama in 3 kletmi, gospodarskega poslopja, vinograda, zasajenega s triletnimi, požlahtnenimi ameriškanskimi trtami, sadnega vrta, travnika, njiv, gozdička in lične, male kapelice. Pri hiši je vodnjak z izborno pitno vodo. Vse je v najboljem stanju, arondirano in se prodaja le, ker je za posestnika preoddaljeno. Zemlje je 30.909 m². — Natančneje pri dr. Derču v Ljubljani ali g. Josipu Wagner-ju, kupcu v Šmarji pri Jelšah. (38—2)

Najboljši prašek za živino

je **Barthelovo** klajno apno; ono prepreči li-zavost in glodanje lesa, prepreči mehčanje kosti, pre-preči hujšanje, naredi živino ješčo, okrepi prebavljanje, pomnoži mleko ter jajca, naredi živino močnejšo in tvori trdo meso. (4-4)

Za vsako žival neobhodno potrebno. — Popisi zastoj. — Pošiljatve po 5 kg. kot poskus za 1 gld.

Dalje je v zalogi **maža za vozove** (Sparwagenfett), **va-selin**, **olje za stroje** itd. po nizki ceni.

Miha Barthel in drug,
Dunaj X. Keplergasse št. 20.

Domača tvrdka

Josip Lorber in dr.

tovarna za stroje in livarna v Žalcu pri Celju
izdeluje in prodaja po **tovarniški ceni**:

Najboljše in najcenejše travniške brane,

najizbornejše slamoreznice, najnovejše mlatilnice z ležiščem na krogle, istotako stiskalnice in mline za grozdje in sadje, geple itd.

Najboljše možnarje za streljanje proti toči, kakor tudi v malašč zato napravljene cilindre po prav solidni ceni. (14-2)

Prevzame v najboljšo in točno izvrško vsa v strojno in livarsko stroko spadajoča dela za tovarne, mline, žage in druge obrtniške naprave, istotako prevzame vsak stroj v najtemeljitejšo in cenejšo popravo.

Za vsak možnar, stroj, sploh za vsako delo se jamči.

Tovarniške cene.

Domače kose!

Da se nepotrebna ptuja konkurencija zavrne pričela je pod pisana tvrdka izdelavati v **dogovoru s o. kr. kmetijsko družbo kranjsko** posebne

kose iz garbanega angleškega jekla,

ki so boljši kakor koli druge.

Blago teh kos je najboljši, ki se da dobiti, je jako trdo a zraven pa volno, da ne poka.

Kose imajo vdarjene var-stvene znamke in sicer:

in

Dolžnost kos	cesarskega orla			križ s kraječi.			
	v pesteh	5	5½	6	6½	7	7½
v centimetrih	55	60	65	70	75	80	
Cena kr.:	85	90	95	1-	1.05	1.10	

Iz ravno takega jekla:

srpe po 50 kr.

nože za slamoreznike po 2 gld.,

kline za slamorezne stroje po 2 gld.,

kose za mah po 50 kr.

Isto tako izdeluje vse drugo v njegovo stroko spadajoče blago, kakor **lopate, sekire, vile, krampe, nože, cepine, lemeže, črtala, vezi, šine, podvoze, pokrovke, coklja, kladva, klešče** i. t. d., in sicer fino točno in po primerne nizki ceni.

K obilni naročitvi se priporoča (37-2)

F. Kajetan Ahačič
v Trziču na Gorenjskem.

Moka

z mlina **Vinko-ta Majdiča** v Kranju oddaje se po **en gros cenah** v plombiranih vrečloah po **10** in **25 kil** v prodajalni **Maks-a Domicej-a** v Ljubljani na Rimski cesti **nasproti Gorupovim hišam.**

Dostavljanje na dom brezplačno.

Plombe originalne mlinske.

Moka oddaje se tudi v vrečah po **50, 85** in **100 kil.** — Opozarja se, da priznani izvrstni izdelek prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje z izdelki vseh ogerskih mlinov. (27-4)

Vsakovrstno opeko, (19-6)

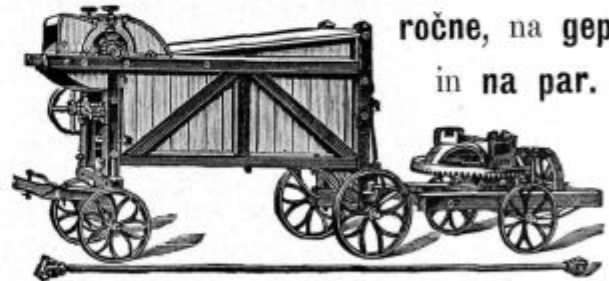
kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.

Priznано izvrstne in najboljše

MLATILNICE

ročne, na gepel
in na par.

potem vsakovrstne **gepelne** za vprego od 1 do 6 konj; najno-vejše **žitoočistilnice, trijerje, rebllače; stiskalnice** za seno in slamo ročne, nepremične in prepeljive.

Valarje za polje iz jeklene ploščevine (Stahlblech-Feldwalzen), robati in gladki. **Pluge** z 1, 2, 3 in 4 lemeže; **travniške brane** klepne in dijagonalne. (20-2)

Stiskalnice za zeleno krmo; sušilnice za sadje in sočivje. Vsakovrstne stiskalnice in mlini za grozdje in sadje; stroje za roblanje. Samodelujoče patentovane brizgalnice za trnje in zelenjad „**Syphonia**“. Vse navedeno orodje izdeluje in razpo-silja po najnovejši sestavi

PH. MAYFARTH & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par
DUNAJ, II. Taborstrasse št. 76.

Odklikovan z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastoj.

Zastopniki in prekupci se iščejo. (16-2)

Ustanovljeno leta 1872. — 600 delavcev.